Ծիրանի ծառ

Յուլիսիս Մաքոլին շատ վաղ արթնացավ և արևի տակ առաջին ճառագայթների տակ թռչկոտելով գնաց կով ունեցող հարևանի բակի ուղղությամբ: Բակ հասնելով, Յուլիսիսը տեսավ կովը: Փոքրիկ տղան կանգնեց և երկար դիտում էր: Վերջապես կովատերը դուրս եկավ տնակից՝ ձեռքին մի դույլ և մի աթոռակ: Մարդը մոտեցավ կովին և սկսեց կթել: Յուլիսիսը ավելի մոտեցավ և կանգնեց մարդու ճիշտ ետևը: Եվ, որովհետև դեռևս լավ չէր տեսնում, նա ծունկի եկավ համարյա կովի տակ: Մարդը տղային տեսավ, բայց ոչինչ չասաց: Նա շարունակեց կթել: Իսկ կովն ահա շրջվեց և նայեց Յուլիսիսին, Յուլիսիսն էլ նայեց կովին: Ըստ երևույթին, կենդանուն դուր չեկավ տղայի այդքան մոտ լինելը: Յուլիսիսը ելավ կովի տակից, հեռացավ և շարունակեց դիտել: Կովը իր հերթին նայում էր Յուլիսիսին այնպես, որ փոքրիկ տղան հասկացավ, որ իրենք բարեկամացան:
Տուն վերադառնալու ճանապարհին Յուլիսիսը կանգ առավ դիտելու, թե ինչպես է մյուս հարևանը ամբար շինում: Այդ մարդը շատ բարձրահասակ էր, նյարդային և անհամբեր. նա չպետք է ձեռնարկեր այդպիսի աշխատանք: Նա կատաղությամբ էր աշխատում, ամեն տեսակ սխալներ թույլ տալիս, Յուլիսիսը դիտում էր նրան ու ոչինչ չէր հասկանում:

Յուլիսիսը Սանթա Կլարա պողոտա վերադարձավ ճիշտ այն ժամանակ, երբ միստր Արենան հեծանիվով աշխատանքի էր գնում: Մերի Արենան դռնից ձեռքով հրաժեշտ տվեց հորը և տուն մտավ:

Շաբաթ էր, Իթաքայի դպրոցականների ամենասիրելի օրը: Փոքր- ինչ հեռու գտնվող մի տնից դուրս եկավ ութ-ինը տարեկան մի տղա: Յուլիսիսը ձեռքով ողջունեց այդ տղային և տղան պատասխանեց: Այդ տղան Լայոնել Քեբոտն էր, որին թեև հարևանները հիմար էին համարում, սակայն մարդկային մի մեծ էակ էր, հավատարիմ, բարի և վեհանձն: Մի պահ հետո Լայոնելը նորից նայեց Յուլիսիսին և, չիմանալով անելիքը,

դարձյալ ձեռքով ողջունեց: Յուլիսիսը պատասխանեց: Այսպես այդ փոխադարձ ողջույնը շարունակվեց կանոնավոր ընդմիջումներով, մինչև որ Արայի մթերային խանութի կողքի տնից դուրս եկավ Օգյուստ Գոթլիբը:

Օգին թաղի երեխաների առաջնորդն էր դարձել այն օրվանից, ինչ Հոմեր Մաքոլին, տասներկու տարեկան դառնալով, հրաժարվել էր այդ դիրքից: Նոր առաջնորդը նայեց շուրջը, տեսնելու համար, թե հետևորդներից ովքեր են ներկա: Նա ահամարհեց Լայոնելին՝ իբրև հիմարի և Յուլիսիսին՝ իբրև փոքրի, սակայն ողջունեց երկուսին էլ: Ապա գնաց փողոցի կենտրոնը և սուլեց՝ լրագրավաճառ տղաներին հատուկ ոճով: Դա մի զիլ սուլոց էր շատ հեղինակավոր, խիստ հրամայական ու անպայմանորեն վճռական: Օգին սպասեց այն մարդու վստահությամբ, որը գիտե, թե ինչ է անում և ինչ արդյունքի պիտի հասնի: Անմիջապես լուսամուտներ բացվեցին և պատասխան սուլոցներ լսվեցին: Շուտով մի խումբ երեխաներ վազելով եկան փողոցի անկյունը: Մի քանի րոպեում խումբը հավաքված էր: Օգի Գոթլիբը՝ առաջնորդը, Նիքի Փալոդան, Ալֆ Ռայֆը և Շեկ Մանուկյանը:

— Ո՞ւր եք գնում, Օգի, — ասաց Նիքին:

— Գնում ենք տեսնելու, թե Հենդերսոնի ծիրանները հասե՞լ են, — ասաց Օգին:

— Ես կարո՞ղ եմ գալ, Օգի, — հարցրեց Լայոնելը:

— Արի, Լայոնել,— ասաց Օգին, — եթե հասած լինեն, մի քիչ կգողանա՞ս:

— Գողանալը մեղք է, — ասաց Լայոնելը:

— Ճիշտ է, բայց դա չի վերաբերում ծիրաններին, — հանդիսավոր ասաց Օգին, — իսկ դու, Յուլիսիս, — ասաց նա, — գնա տուն: Սա փոքր տղաների գործը չէ: Վտանգավոր է:

Յուլիսիսը երեք քայլ հեռացավ, կանգնեց և դիտեց: Նա վիրավորված չէր Օգիի հրամաններից: Նա հասկանում էր օրենքը: Նա պարզապես դեռ պետք եղածին չափ մեծ չէր: Նա թեև ուզում էր հարգել օրենքը, բայց չէր կարողանում դիմանալ խմբի մեջ լինելու ցանկությանը:

Մաս երկրորդ

Տղաները շարժվեցին դեպի Հենդերսոնի այգին: Փոխանակ փողոցներով ու մայթերով գնալու, նրանք անցնում էին դատարկ բակերով, մագլցում էին ցանկապատերի վրայով: Նրանք ուզում էին այդտեղ հասնել դժվարին, արկածախնդրական ճանապարհով: Որոշ հեռավորությունից նրանց հետևում էր Յուլիսիսը:

— Հասած ծիրանը աշխարհի ամենահամեղ միրգն է, — ասաց Օգին իր խմբի անդամներին:

— Մի՞թե ծիրանը մարտին է հասնում, — հարցրեց Նիքի Փալոդան:

— Նախ, համարյա թե ապրիլն է, — ասաց Օգին, — և երկրորդ, վաղահաս ծիրանը շատ կարճ ժամանակում հասնում է, եթե արև է լինում:

— Վերջերս անձրև էր գալիս,— ասաց Ալֆ Ռայֆը:

— Քո կարծիքով, որտեղի՞ց է ծիրանը սնունդ առնում, — ասաց Օգին, — ջրից և անձրևից: Ծիրանի համար անձրևը նույնքան անհրաժեշտ է, որքան արևը:

— Ցերեկը՝ արև, գիշերը՝ անձրև, — ասաց Շեկ Մանուկյանը, — տաքացրու և ջուր տուր: Ես գրազ կգամ, որ այդ ծառի վրա բազմաթիվ հասած ծիրաններ կլինեն:

— Երանի այդպես լինի, — ասաց Ալֆ Ռայֆը:

— Ծիրանների համար դա դեռ շատ շուտ է, — ասաց Նիքի Փալոդան: — Անցյալ տարի հունիսին հազիվ հասան:

— Դա անցյալ տարի էր, — ասաց Օգին, — այս տարին ուրիշ է:

Շուրջ հարյուր մետր հեռավորության վրա տղաները կանգնեցին՝ հիանալու համար այդ հռչակավոր ծիրանի ծառով, որը ամբողջությամբ կանաչ էր, գեղեցիկ, շատ հին՝ շատ մեծ: Այն կանգնած էր Հենդերսոնի բակի անկյունում: Տասը տարի էր, ինչ թաղի տղաները հարձակվում էին ծերուկ Հենդերսոնի ծիրանի ծառի վրա: Հին, կիսաքանդ տան մեջ միստր Հենդերսոնը ամեն գարնան ուրախ անհամբերությամբ սպասում էր նրանց գալուն, միշտ գոհացնելով մանուկներին, որովհետև երևում էր վերջին րոպեին ու, վախեցնելով, փախցնում էր նրանց: Եվ հիմա էլ լուսամատի վարագույրի ետևից, միստր Հենդերսոնը գլուխը բարձրացրեց գրքից.

— Օհո՛, մի տեսեք, — ասաց նա ինքն իրեն: — Մարտի մեջ, համարյա ձմռանը, ծիրան գողանալու են գալիս: Մի սրանց նայեցեք: — Նա նորից նայեց տղաներին, շշնջալով, կարծես թե ինքը դրանցից մեկը լիներ: —

Գալիս են ծերուկ Հենդերսոնի ծառից ծիրան գողանալու, — ասաց նա: — Ահա, գալիս են, կամացուկ մոտենում են, հա, հա, — ծիծաղեց նա, — մի դրանց նայիր, նայիր այդ պուճուրին: Հավատացնում եմ՝ չորս տարեկանից մեծ չի լինի: Նորելուկ է: Եկեք, եկեք, մոտեցեք իմ հրաշալի ծառին: Եթե կարողանայի այս պահին ձեզ համար ծիրանները հասցնել, անպայման կանեի…

Միստր Հենդերսոնը դիտում էր, թե ինչպես Օգին հրահանգում, ուղղություն էր տալիս տղաներին, առաջնորդում էր հարձակումը: Տղաները աչալրջությամբ շրջապատեցին ծառը: Նրանց սրտերում վախի ու հույսի խառնուրդ կար: Եթե նույնիսկ ծիրանները խակ լինեին, գործի էությունը չէր փոխվում, նշանակություն չուներ՝ իրենք հասած ծիրանի գողության էին եկել, թե՝ խակ: Իհարկե, լավ կլիներ, որ ծիրանները հասած լինեին: Նրանք վախենում էին Հենդերսոնից, վախենում էին մեղքից, բռնվելու վտանգից և հանցանքից, վախենում էին, որ մի քիչ շատ են եկել, և ծիրանները կարող են խակ լինել:

— Գուցե տանը չէ, Օգի, — շշնջաց Նիքի Փալոդան, երբ տղաները համարյա հասել էին ծառին:

— Տանն է, — ասաց Օգին, — նա միշտ տանն է: Պարզապես թաքնվում է: Դա ծուղակ է: Նա ուզում է մեզ բռնել: Բոլորդ ուշադիր եղեք: Դժվար է ասել, թե նա որտեղ կլինի: Իսկ դու, Յուլիսիս, անմիջապես տուն գնա:

Յուլիսիսը հնազանդությամբ երեք քայլ ետ գնաց և կանգնեց դիտելու արտասովոր մենամարտը արտասովոր ծառի հետ:

— Հասա՞ծ են, Օգի, — ասաց Շեկը, — ինչ-որ դեղնավուն բան տեսնո՞ւմ ես:

— Միայն կանաչ, — պատասխանեց Օգին: — Դրանք տերևներ են: Ծիրանները տակն են լինում: Բոլորդ հանգիստ մնացեք: Որտե՞ղ է Լայոնելը:

— Ես այստեղ եմ, — շշնջաց Լայոնելը: Նա սարսափելի վախեցել էր:

— Լավ, — ասաց Օգին, — պատրաստ եղեք: Հենց որ ծերուկ Հենդերսոնին տեսնեք, փախեք:

— Իսկ որտե՞ղ է նա, — ասաց Լայոնելը այնպես, կարծես Հենդերսոնը կարող էր անտեսանելի լինել և կամ նապաստակից ոչ մեծ մի բան, որը կարող է խոտերի միջից հանկարծ վրա ցատկել:

— Ի՞նչ է նշանակում որտեղ է, — ասաց Օգին, — նա հավանաբար տանն է, բայց երբեք չի կարելի հասկանալ Հենդերսոնին: Կարող է թաքնված լինել դրսում, ինչ-որ տեղ, սպասելով, որ մեզ անակնկալի բերի:

— Դո՞ւ ես ծառը բարձրանալու, Օգի, — հարցրեց Ալֆ Ռայֆը:

— Հապա էլ ո՞վ, — ասաց Օգին, — իհարկե ես, բայց նախ գոնե տեսնենք ծիրանը հասա՞ծ է:

— Հասած թե խակ, — ասաց Շեկ Մանուկյանը, — մենք պետք է գոնե մի քանի հատ գողանանք:

— Անշուշտ, — ասաց Օգին: — Անշուշտ պետք է գողանանք: Իսկ եթե հասած է, պետք է շատ գողանանք:

— Իսկ վաղը, կիրակնօրյա դպրոցում, ի՞նչ պետք է ասես, Օգի, — հարցրեց Լայոնելը:

— Ծիրան գողանալը այն գողությունը չէ, որ գրված է Ավետարանում, — ասաց Օգին: — Դա ուրիշ բան է:

— Այդ դեպքում ինչո՞ւ ես վախենում, — հարցրեց Լայոնելը:

— Ո՞վ է վախենում, — ասաց Օգին: — Մենք պետք է պարզապես զգույշ լինենք և վերջ: Ինչո՞ւ բռնվենք, երբ կարող ենք փախչել:

— Ես ոչ մի հասած ծիրան չեմ տեսնում, — ասաց Լայոնելը:

— Դու ծառը տեսնում ես, չէ՞, — հարցրեց Օգին:

— Ծառը շատ լավ տեսնում եմ, — ասաց Լայոնելը, — բայց միայն այդքանը: Պարզապես մի մեծ ծառ է, ամբողջությամբ կանաչ: Բայց, իրոք, շատ գեղեցիկ ծառ է, այնպես չէ՞, Օգի:

Խումբն արդեն ծառի տակ էր: Յուլիսիսը, մի քիչ հեռվից, հետևում էր նրանց: Նա բոլորովին չէր վախենում: Նա ամենևին բան չէր հասկանում, բայց վստահ էր, որ սա շատ կարևոր գործ է՝ և կապված ծառի հետ, և ծիրանի: Տղաները ուսումնասիրեցին ծիրանենու ճյուղերը, որոնք կանաչ էին, մատղաշ տերևներով: Ծիրանները բոլորն էլ փոքր էին, շատ խակ և հավանաբար շատ պինդ:

— Դեռ չեն հասել, — ասաց Ալֆ Ռայֆը:

— Ճիշտ է, — ընդունեց Օգին: — Ինձ թվում է, որ մի քանի օր էլ պետք է սպասել: Գուցե հաջորդ շաբաթ:

— Հաջորդ շաբաթ, անպայման, — ասաց Շեկը:

— Բայց շատ առատ է, — ասաց Օգին:

— Մենք չենք կարող դատարկ ձեռքով վերադառնալ, Օգի, — ասաց Շեկը: — Գոնե մի հատ պիտի քաղենք, խակ թե հասած, գոնե մի հատ, անպայման:

— Օ քեյ, — ասաց Օգին: — Ես մի հատ կքաղեմ, իսկ դուք պատրաստ եղեք փախչելու: — Օգին թռավ, կախվեց մի ցածր ճյուղից: Խումբը, միստր Հենդերսոնը և Յուլիսիսը հետևում էին նրան հիացումով, զարմանքով և հափշտակությամբ: Այդ պահին միստր Հենդերսոնը տնակից դուրս եկավ ու կանգնեց աստիճանների վրա: Բոլոր տղաները ճնճղուկների երամի նման շաղ եկան:

— Օգի՛, — բղավեց Շեկ Մանուկյանը, — Հենդերսոնը:

Ինչպես վախեցած օրանգուտանգը ջունգլիում, Օգին ծառի վրայից նայեց շուրջը, կախվեց մի ճյուղից և իրեն ցած գցեց: Նա վազել սկսեց ոտքը դեռ գետնին չառած: Բայց նկատելով Յուլիսիսին, հանկարծ կանգ առավ և գոռաց տղայի վրա.

— Յուլիսի՛ս, վազի՛ր, փախի՛ր:

Սակայն Յուլիսիսը տեղից չշարժվեց: Նա ոչինչ չէր հասկանում: Օգին ետ դարձավ, վազեց դեպի տղան, գրկեց նրան ու ետ վազեց, իսկ Հենդերսոնը նայում էր: Երբ տղաները անհայտացել էին, ու ամեն ինչ նորից խաղաղվել էր, ծերունին ժպտաց, նայեց ծառին: Հետո շրջվեց ու տուն մտավ: